

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt I. De Peccato Personali Actuali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

TRACTATUS II. DE PECCATIS.

CAPVT PRIMVM.

DE PECCATO PERSONALI ACTVALI.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Peccatum actuale præscindens à Mortali & Veniali.

Peccatum accipitur à Theologis diversimodè. Primò enim per Metonymiam accipitur pro Fomite peccati, qui est effectus Peccati originalis (ex præsuppositione Naturæ elevatæ integræ) & causa peccatorum personalium, hoc est, quæ à libero cuiusvis arbitrio committuntur. Ita accepit S. Paulus ad Rom. 7. Jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Ad quem locum alludens Tridentina Synodus Sess. 5. decreto de Pecc. orig. prope finem: sic loquitur. Hanc Concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse Peccatum appellari, quòd verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.

Secundò sumitur Peccatum pro Hostia quæ offertur pro peccato; quo sensu dicitur Christus pro nobis factus Peccatum 2. ad Cor. 5. & Osæ 4. dicitur, quòd Peccata populi commendent Sacerdotes.

Tertio sumitur pro Materia in qua vel circa quam perpetratur ipsum peccatum, sic Deuter. 9. Vitulus aureus vocatur peccatum. Peccatum vestrum, quod feceratis, igne consumpsi.

Quartò & propriè sumitur Peccatum pro forma seu positiva, seu negativa, seu intrinseca, seu aliquo modo extrinseca, denominante Naturam rationalem displicentem Deo, in ordine ad reatum poenæ inducendum; sub qua acceptio- ne præscindit Peccatum ab Interno & Externo, à Mortali & Veniali, ab Actuali & Habituali, ab Originali & Personali, de quibus speciebus agendum deinceps est, excepto peccato Externo, de

quo præcedente libro in fine tract. 1. dictum est. Incipiendo nunc à peccato Personali actuali,

397, Dicendum 1. Si supponamus non posse dari puram omissionem liberam, ut præced. libro asseruimus, item, Malitiam formalem peccati Actualis consistere in aliquo positivo, ut inferius trademus, potest Peccatum Actuale personale commodè definiri: Actus liber voluntatis, elicitus contra dictamen practicum conscientie: seu: Actus Elicitus cum advertentia ad displicentiam seu improbationem supremi Legislatoris. Probat. Quisquis operando non advertit ad displicentiam supremi legislatoris, excusatur à culpa per invincibilem inconsiderantiam seu ignorantiam, & materialis transgressio legis non est illi voluntaria, ut dictum est de Voluntario. Ergo hac advertentia requiritur ad contrahendam malitiam peccati. Econtra actus elicitus cum huiusmodi advertentia, & amplectens objectum, non obstante prohibitione seu improbatione legislatoris, facit actum essentialiter displicentem Deo, & inducentem reatum poenæ, quia est actus essentialiter aliquo modo contemptivus ipsius legislatoris: ergo definitio sufficienter convertitur cum definito. Nam omne & solum peccatum Actuale personale est Actus elicitus cum advertentia ad improbationem legislatoris.

Quod si velimus abstrahere ab hypothesebus in conclusione positis, poterit Peccatum actuale definiri cum S. Anselmo lib. de conceptu Virginali. Carentia debite iustitiæ (id est Rectitudinis) ex propria voluntate procedens.

Dicendum 2. Nihil est, cur definitio vulgaris desumpta ex S. Augustino rejiciatur: Peccatum

catum est dictum, factum, aut concupitum contra legem eternam.

398. Obijcitur quidem primò, hæc definitio sit per membra plura disjunctivè posita, quod potius Divisioni quàm Definitioni conveniens est. Nam à pluribus membris dividendis abstrahenda est ratio communis, & subjicienda definitioni, priusquam dividatur. R. Quòd hæc definitio non sit ad Regulas Logicas accommodata, compenatur claritate & utilitate illius, quatenus enumerat illa membra, secundum quæ instituitur expeditè examen conscientie de peccatis commissis.

399. Obijcitur 2. Hæc definitione non comprehenditur peccatum Omissionis: hoc enim potest esse sine omni actu, tam interno quàm externo, in sententia probabili, admittente puram omissionem, cui non debet definitio præjudicare. R. Distinguendo antecedens: non comprehenditur formaliter & explicitè, concedo; implicitè & æquivalenter nego. Nemo enim tam cæcus aut hebes est, qui sciat, se loquendo aut agendo peccare, si lex prohibeat loqui & agere, quin hoc ipso sciat, se quoque peccare, si non loquatur aut non agat, si lex jubeat loqui aut agere, in quocunque tandem illud peccatum consistat. Ergo quoad instructionem sufficienter exprimitur etiam peccatum omissionis.

400. Obijcitur 3. Peccata quæ fiunt contra leges positivas & mutabiles, non comprehenduntur hæc definitione, non enim sunt contra legem eternam. R. Negando assumptum: existat enim lex æterna, ut obediamus præceptis quibuscunque à legitimo Magistratu in tempore & pro tempore latis: jam ergo posito præcepto humano, ponitur materia legis æternæ, quia ponitur aliquid contentum sub illo genere.

Objiciunt aliqui 4. Quidquid est contra legem, est obnoxium pænæ. Non omne peccatum est obnoxium pænæ: ergo non omne peccatum est contra legem. Major est ex terminis clara, in hoc enim consistit Jurisdictio Legislatoris, ut transgressorem subjiciat Justitiæ Vindictivæ, constituendo reum pænæ. Minorem probant. Non minùs est possibile peccatum essentialiter impunibile, quàm est possibile peccatum essentialiter irremissibile: sed hoc est possibile: ergo & illud, sed peccatum essentialiter impunibile est hoc ipso carens reatu pænæ: stultum enim est, fingere aliquem reum pænæ, qui tamen est essentialiter impunibilis. Majorem, (& eadem operâ Minorem) probant argumento sibi familiari, ad varias paradoxas possibilitates aut impossibilitates probandas. Ponamus Deum revelare Petrò, se nolle illi ullum peccatum amplius remittere: revelet itidem Paulo, se ipsum prædestinasse. Non minùs potest discredere & discredendo peccare Paulus quàm Petrus: discredant ergo: peccatum utriusque essentialiter supponit divinam revelationem, quæ cum non possit reddi falsa, hoc ipso peccatum Petri erit es-

sentialem irremissibile, peccatum Pauli erit essentialiter impunibile pænâ æternâ, & tamen est peccatum mortale.

401. R. Hoc argumento involvit questionem, quibus quidem ingenia discipulorum flagellantur egregiè, sed loco granorum colliguntur paleæ. & tamen non desunt, qui putant se obsequium præstare Deo, Angelis, & hominibus, vulgando typis hæc questionem, tanquam principales in materia de Peccatis, eoque progressi sunt, ut ipsi visum sit probabile, detectum peccatum Luciferi cum suis asseclis, fuisse peccatum essentialiter irremissibile. quod, quia ratio cohareat cum Scriptura, in sensu quo hæc tenent SS. PP. & Interpretibus est intellecta, dum comparat severitatem divinæ Justitiæ non parcens Angelis cum misericordia erga genus humanum, alij viderint.

Fundamentum Objectionis evertemus, Deo dante, in Tractatu de Fide, ubi ostendimus, quidem inter plurima etiam ex hoc capite, ipsum esse principium, quod hi Recentiores assumunt, nimirum, omnem revelationem passivam necessariò consistere in talibus signis externis, quæ impossibile sit unquam poni, quin Deus per illa loquatur, illisque essentialiter adaptari illud: *Hæc vox non hominem sonat.* Deinde, si operæ pretium videbitur, in Tract. de Pœnitentiâ ostendemus rationem implicantiæ. tam peccati impunibilis, quàm peccati irremissibilis.

CONTROVERSIA II.

Utrum ex natura rei detur differentia Peccati Mortalis & Venialis.

402. Circa hoc punctum fuerunt varij errores. Primus quidem Pelagij & VVielandi, quos secutus est Calvinus, omne peccatum esse ex natura sua mortale, & promereri pœnam æternam: addit tamen Calvinus, quædam ex Dei misericordia fieri venialia. Alter error est Lutheri de Captiv. Babyl.: quòd omnia Infidelium peccata sint mortalia, baptizatorum verò solum leuitatis peccatum sit mortale. quem tamen errorem ipsèmet postmodum retractavit. Tertius error erat quorundam Catholicorum, & tribuitur Gersoni lect. 1. de vita spirit. omne peccatum esse ex natura sua mortale, quædam tamen semper reddi venialia, sive perpetrentur à fidei fove ab infideli, eò quòd Deus constituerit ea leviter punire. Damnatus est hic error à Pio V. & Gregorio XIII. inter propositiones Michaelis Bæi, quarum una hæc erat. *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

403. Rejiciuntur hi errores communiter hac ratione. Est lumine naturæ perspicuum, inter optimos etiam amicos nonnunquam intercedere aliquas leves offensionculas, quas tamen amici

cus non posset rationabiliter ita graviter apprehendere, ut propterea dissolveret amicitiam; immo ipsa amicitia semel inita requirit, ut hujusmodi offensivacula, moraliter vix evitabiles, facile remittantur; atqui Deus est amicorum syncretissimus, & moraliter est impossibile, nihil illi displicens committere, juxta illud Jacobi 3. *in multis offendimus omnes.* & 1. Jo. *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, veritas in nobis non est.* videris, amicitia Dei debet esse moraliter obsequabilis, alioquin in effectu perinde esset, ac si esset impossibilis: ergo ex natura rei debent etiam respectu Dei esse quaedam offensivacula leves, & composabiles cum ejus amicitia.

Ceterum, ut cum majori distinctione procedamus, primum est investiganda differentia essentialis inter Mortale & Veniale, praescindendo ab aliis, utrum utraque species deatur, necne, sicut, proutquam investigamus, detur aut possit dari numerus tam finitus quam infinitus, prius definienda est differentia finiti ab infinito. Deinde videndum erit, an ex natura rei deatur utraque species.

404. DICO 1. Differentia inter Peccatum Mortale & Veniale, non potest ultimò & universaliter desumi ex objecto directo illius actus, qui dicitur esse peccatum Mortale vel Veniale; nempe quasi omne & solum illud esset Mortale, cujus objectum directè volitum exigit graviter displicere Deo, illud verò veniale, cujus objectum exigit leviter displicere Deo. Probatur. Sunt aliqua objecta, quae ex se non exigunt graviter displicere Deo, immò ne quidem leviter, eo quod sint objecta indifferentia, quae seclusa omni prohibitione positiva, possent ex natura rei licite amari; cujusmodi est comestio suillae, &c. possunt tamen hujusmodi objecta evadere objectum directum peccati mortalis, si ex fine, quem Deus libere intendit, graviter prohibeantur. E contra sunt aliqua objecta, quae ex natura rei exigunt esse graviter prohibita, v. g. polygamia, fornicatio, repudium &c. & tamen possunt fieri licita, si hoc fiat per dispensationem propriè dictam, siue non, (de quo praeced. lib. dictum est) ergo possent etiam reddi solum venialiter illicita: ergo ex objecto directo non potest ultimè & universaliter desumi differentia inter Mortale & Veniale.

405. DICO 2. Non rectè explicatur differentia Peccati Mortalis & Venialis per hoc, quod Mortale sit impossibile, saltem ex natura rei, cum gratia sanctificante, peccatum verò Veniale sit ex natura sua composibile. Probatur. Impossibilitas peccati cum Gratia Sanctificante, est praedicatum quoddam secundum, & est quaedam imperfectio ipsius actus peccaminosi: ergo non potuit primò & per se intendi, sed debet fundari in aliquo praedicato anteriore magis primo, ex quo impossibilitas cum gratia deducatur: sicut impossibilitas amoris cum odio ejusdem objecti non est

primum praedicatum amoris, nec bene explicaretur differentia amoris per impossibilitatem cum odio, quia fundatur in alio praedicato, nempe in certo modo tendendi.

406. DICO 3. Differentia Peccati Mortalis à Veniali, consistit in hoc, quòd sit voluntaria seu affectiva aversio à Deo ut ultimo fine, praefendo nimirum illi, ejusque possessioni Bonum creatum, cujus possessio hic & nunc cognoscitur repugnare cum possessione divinae amicitiae. Sive: est Voluntaria electio Boni creati praeter amicitiam Dei, cum qua cognoscitur repugnare. S. Thomas vocat Deordinationem ab ultimo fine, quatenus homo sciens contemnit gratiam Dei, quae est vita animae. Alij ut P. Esparza, dicunt quòd peccatum mortale avertat simpliciter ab ultimo fine, sicque quantum est de se, reddat hominem irreparabiliter malum, sicut redditur imperiusibilis, qui errat circa prima speculationis principia; quibus aequiparatur quoad operabilia, ultimus finis. Veniale autem non continet in se tantam remotionem à rectitudine debita hic & nunc, quia solum deordinat circa media, retento ordine circa ultimum finem, vi cujus revocari potest à lapsu, sicut qui errat intellectualiter, salvatis primis principiis, potest per ipsa errorem deponere. Alij alijs phrasibus eandem conclusionem exponunt, qui videri possunt apud Oviedo *Tr. 6. Contr. 3. p. 2. n. 13.* cujus loquendi modum secutus sum. Probatur Conclusio, quia nullum aliud antè prius praedicatum assignari potest, unde proveniat exclusio amicitiae divinae, quam Voluntarius illius contemnit, qui inest omni & soli peccato mortali, hoc est, illi actui, quem praecedit dictamen practicum, affirmans, quòd sic operando operans fiat reus inimicitiae divinae.

Restat nunc altera quaestio, cujus sensus est; Utrum sint aliqua objecta, quae ex se non exigant, nisi venialiter, prohiberi, ita ut ex natura rei non inducant gravem obligationem.

407. DICO 4. Dantur objecta, quae ex natura rei non exigunt graviter prohiberi, sed leviter. Probatur. Si omnia quae exigunt prohiberi, exigerent prohiberi graviter, & sub amissione amicitiae divinae, vilesceret amicitia Dei, & esset practice (secluso errore) inestimabilis ab homine: item Natura hominis esset antècedenter ad omnem culpam miserè constituta: haec sunt absurda, ergo & id ex quo sequuntur. Sequela quoad primum membrum probatur. Illud non est practice à nobis aestimabile, quod, secluso errore cognoscitur à nobis esse moraliter nobis obtentu impossibile, hoc est, tali impossibilitate, quae licet physice posset fallere, defacto tamen nunquam fallit: sed si ex natura rei omnia objecta essent graviter prohibita seu prohibenda, esset amicitia Dei nobis conservatu moraliter impossibilis, & commisso semel peccato mortali, condigna satisfactio esset nobis simpliciter impossibilis, ut dicitur in Tract. de Incarn. ergo si

omne

omne objectum prohibendum esset ex natura sua graviter prohibendum, esset amicitia Dei practice inanimabilis. Minor probatur in Tract. de Gratia, & adversarij eam supponunt: dicunt enim, ideo Deum defacto aliqua solum venialiter prohibere, quia cognoscit, non esse moraliter omnia evitabilia per ordinaria Gratia auxilia.

Probatur nunc facile secundum membrum majoris propositionis, nempe quod natura hominis esset misere constituta. Illa enim Natura est misere constituta, quae ex natura rei moraliter non potest consequi finem suum, ad quem ex natura ordinatur, qui respectu naturae humanae est felicitas, saltem naturalis, quae utique est impossibilis cum summa miseria, quae incurritur per peccatum mortale, tum ratione culpa, tum ratione poenae annexae: atqui hunc finem non posset Natura humana morali possibilitate consequi. Ergo.

408. Confirmatur, & declaratur exemplo. Si furtum ex. gr. vnius pomi, exigeret graviter prohiberi, deberet in illo verificari regula (quae traditur in Tract. de Justitia) cognoscendi quantitatem damni mortalem seu gravem, illam nimirum esse talem, quae est apta per se causare tristitiam non facile sedabilem, & animi aversionem &c. sed haec regula non verificatur de furto vnius pomi. Ergo.

409. Confirmatur 2. Extraditis lib. praeced. circa Regulam Moralitatis. nam, ut ibi diximus, illud non exigit ex natura rei graviter prohiberi, quod non expedit ita prohiberi: sed multa sunt, quae non expedit graviter prohiberi. Ergo. Minor probatur. Illa non expedit graviter prohiberi, in quorum gravem prohibitionem non fuissent consensuri homines, si antecederet ad omnem casum eventualem, fuissent consulti, ut suffragium ferrent de ponenda prohibitionem: atqui multa sunt, in quorum gravem prohibitionem non fuissent consensuri: ergo non expedit ea ex natura rei graviter prohiberi. Minor est manifesta: quis enim suo suffragio constitueret gravem prohibitionem, cujusvis verbi otiosi, nemini damnosum nisi loquenti, & moraliter inevitabilis? verbo. quis vellet leges ita conditas esse, ut constituerent in morali necessitate excidendi sine legis, qui est felicitas & tranquillitas perpetua?

CONTROVERSIA III.

Quenam Peccata sint ex objecto semper Mortalia.

410. Supponendum est, aliqua peccata esse & dici ex genere suo Mortalia, alia vero ex genere suo Venialia. Illa dicuntur ex genere suo Mortalia, quae semper sunt Mortalia, nisi vel parvitas materiae, vel inadvertentia excuset. Et haec iterum sunt duplicis generis: aliqua enim sunt, quorum genus admittit parvitatem Materiae,

excusantem à mortali, ut furtum, detractio, intemperantia &c. Alia vero, quae nullam recipiunt parvitatem Materiae, ut Blasphemia, odium Dei, infidelitas &c. Illa dicuntur esse Venialia ex genere suo, quae ex objecto formali, proprio ac directo, nunquam ita crescunt in malitia, ut evadant mortalia, sed solum possunt evadere mortalia ex circumstantia transferente ad aliam speciem peccati: v. g. Mendacium, quod, ut quantum precise opponitur Veracitati, & obligationi conformandi verba menti, non evadit unquam grave peccatum, quamvis possit evadere grave ex circumstantia alterius speciei, v. g. gravis nocumens proximi. His suppositis

411. Duplex Regula desiderari potest. Prima, ex qua cognosci possit, quamnam Objectionem Nullam parvitatem Materiae admittant. Secunda ad cognoscendum, quamnam ex genere suo sint Venialia. Vbi iterum monendum est, non posse Regulas tam explicite tradi, ut earum applicatio pro omnibus casibus, & in omni materia sit evidens & indubitabilis.

Quod ad primam Regulam attinet, Summa lib. 2. de Legib. c. 28. n. 32. & Bonacina d. 2. de peccat. q. 3. p. 13. n. 11. & alij, videntur tenere, quod non detur parvitas Materiae in ijs, quae immediate & directe circa Deum ejusque honorem versantur, ut contingit in odio & contemptu Dei, Infidelitate, Juramento asseritorio falso, Simonia &c. Haec tamen Regula non est universalis, quia non complectitur materiam Luxuria, in qua non datur parvitas Materiae, ut omnes DD. Societatis tenent, & tamen peccatum hoc non versatur immediate & directe circa Deum.

Ferdinandus à Castro Palao To. 1. Tr. 1. d. 1. p. 7. n. 2. existimat, Regulam tandem delinendam esse, ex communi sensu Ecclesiae & fidelium. Fundatur autem, inquit, hic sensus Ecclesiae in naturis ipsarum rerum; aliqua enim ita de se ordinata sunt, ut in qualibet materia reputentur gravissima. Sed quae sunt illa?

412. DICO 1. Illa omnia & sola obiecta non recipiunt parvitatem Materiae, quae, si recipiunt parvitatem Materiae, vel Deus non esset infinite perfectus, vel humano generi gravissimum praedictum crearetur. Probatur Conclusio inductione per ea quae communi sensu proponuntur non recipere parvitatem materiae.

Imprimis Blasphemia non potest esse venialis ex parvitate Materiae, quia quantumvis parum imperfectionis tribuas Deo, vel perfectionis demas, jam hoc ipso Deus non esset summe perfectus, si talis esset, qualem Blasphemus assereret: Ulterius, si non esset graviter inhonestum, vel in minimo Blasphemare Deum, non esset Deus Ens infinite perfectum, sed esset excogitabile Ens perfectius, nempe, quod sine gravi inhonestate non posset in minimo blasphemari. Eodem modo de Perjurio discurrendum: nam ad infinitam perfectionem Dei ejusque Majestatem spectat, nunquam sine gravi piaculo peccatum in Talem

in Testem Falsi produci, etiamsi id quod asseritur, sit levissimum. Item, semper debet esse gravior inhonestum, vendere rem spirituales pro re temporalis, quia quantumvis res spiritualis in suo genere sit exigua, comparata tamen cum re temporalis est sine proportionem maxima: ergo omnis Simonia erat gravior prohibenda, quia continet gravem contemptum rei spiritualis, qui contemptus redundat in Deum.

Quoad peccatum Luxuriae redditur ratio ex secundo capite conclusionis. Si enim vel minima voluptas venerea esset tantum venialiter prohibita, tunc ex vehementia propensionis, & exigua aversione à peccato veniali, sequeretur ingens corruptio, in gravissimum præjudicium generis humani, quæ est ratio Card. de Lugo, & Thomæ Sanchez, & à me alibi indicata.

Quoad secundam Regulam, cognoscendi, quarum sunt ex genere suo venialia, ea ex alibi dictis erui potest Itaque

415. DICO 2. Illa sunt ex genere suo venialiter tantum inhonestæ, quorum venialis prohibitio sufficit ad impediendam illam Præponderantiam malorum, quæ sequerentur, si ejusmodi ne quidem venialiter essent prohibita. Declaratur in mendacio. Mendacium debebat pro omni casu esse aliquo modo inhonestum; quia si vel in vno casu liceret mentiri, intuitu alicujus boni, quod æstimatur majus, quam sit deceptio intellectualis alterius, inde per consequentiam tanta fingeretur licentia mentiendi, ut tandem omnis humana fides nutaret, labefacteretur utilitas contractuum &c. Vltèrius, turpitudine venialis mendacii & mendacitatis est talis macula, quæ ex nature instinctu hominibus admodum displicet, commodum verò quod ex mendacio plerumque speratur, non est tantum (secundo damno alterius) nec tam vehementer ex genere suo allicit, ut amore illius homines plerumque vellent se mendacio commaculare, sed ab hac macula per se loquendo, & ut plurimum sufficienter absterrentur, dum advertunt, plus damni quam emolumentum se consequi ex mendacio: ergo omnibus comparatis inter se expediebat quidem mendacium esse prohibitum, sed non nisi venialiter: hæc enim prohibitio sufficit ad impediendum illud malum quod eveniret humano generi, si mendacium nullo modo esset prohibitum.

CONTROVERSIA IV.

In quonam consistat Malitia formalis Peccati Actualis.

414. Quid est, an consistat in aliquo positivo, nimirum in ipso actu vitali libero, an in aliqua privatione subsequente, vel antecedente. Et quidem si dari posset pura ommissio libera, de ea esset extra controversiam, eam consistere in privatione actus debiti ommissi, sed quia

nos eam non admittimus, quæstio erit univversalis. In qua tot sunt sententiæ diversæ, quot viæ & modi loquendi excogitabiles. Tres sunt principales.

§. I.

Referuntur variæ Sententiæ.

PRIMA Sententia est, Malitiam formalem consistere in mera privatione actus debiti. Hujus Authores sunt in triplici classe. Ad primam classem spectant, qui docent, malitiam formalem consistere in privatione consequente pro posteriori naturæ, ad ipsum actum positivum. Et hæc est valde communis.

415. Ad secundam Classem spectat vnus & vnicus P. Antonius Perez, qui dixit, quod nemini alteri forasle venit in mentem vel suspicari quidem. Dixit inquam, quod quando homo malè operatur, primum ejus liberum exercitium, sit quadam ommissio libera, ommissio inquam omnis actus positivi impossibilis cum actu positivo necessariò subsequente ex tali ommissione: v. g. quando homo peccat, volendo mentiri, illud quod est homini tunc formaliter & immediatè liberum, non est hic actus: volo mentiri: sed est pura ommissio omnis actus positivi, qui si existeret, esset impossibilis cum hoc actu: volo mentiri. hujusmodi esset actus charitatis valde perfectus, vel actus quo positivè dicerem: nolo mentiri: ex hac ergo ommissione dixit Perez resultare pro posteriore naturæ necessariò actum quo dico: Volo mentiri.

416. Ad tertiam classem spectat iterum vnus & vnicus (quem ego sic loquentem legerim) P. Martinus Esparza, qui docet, Malitiam formalem consistere quidem in formali privatione actus debiti, sed hanc privationem non vult distinguere vilo modo realiter ab ipso actu positivo. Docet enim hic author univversim, nullam dari privationem distinctam ab omni positivo (quod jam antè docuerat etiam Card. Pallavicinus) sed omnem privationem identificari cum aliquo positivo, impossibili cum alio positivo, cujus dicitur privatio. Hoc supposito docet P. Esparza, Malitiam formalem consistere in privatione identificata cum actu, quo dico: Volo mentiri. Ratio illius est, quia quando duo positiva sunt inter se impossibilia, tunc illud eorum dicitur esse privatio simpliciter, cui bonitas alterius positivi oppositi præponderat: atqui omnis actus bonus impossibilis cum actu malo præponderat actui malo (in quo probando prolixus est) ergo actus malus rectè dicitur privatio respectu actus boni. Caterum si in hac sententia separemus id quod purè philosophicum est, ab eo quod in præsentem investigant Theologi, potiùs ad sequentem Sententiam spectabit. Authores enim sequentis, hoc est secundæ Sententiæ, hoc vnice intendunt asserere, quod Malitia formalis consistat in actu positivo, quo dico: Volo mentiri. Vtrum autem hic actus vocandus

E e

candus

canus sit privatio actus boni impossibilis, vel potius, an ad illum sequatur aliqua privatio distincta, nihil isti AA. curant, sed permittunt adversarijs, & docent, quod etiam admissa tali subsequente privatione, adhuc non in illa, sed in positivo consistat Malitia formalis, & sub hac hypothese disputant hanc questionem omnes alij Theologi.

417. Secunda igitur principalis Sententia docet, Malitiam formalem peccati, esse ipsam entitatem positivam actus, eamque esse completam antecederet ad omnem privationem subsequentem. Ita Cajetanus, Medina, Angles, Zumel, apud Salas. Vasquez, Perezus, Certam. 8. p. 1. Caspar Casalvus, Aragonius, Curiel, Conink, Lefsius de *Perfeci. divin. lib. 13. c. 26.* & est teste Lugone communis apud DD. Salmanticenses, quos sequitur Oviedo, Comptonus.

Tertia Sententia est Card. de Lugo, qui docet, quod actus ipse, antecederet ad privationem, habeat aliquam Malitiam, quam (inquit) possumus vocare implicitam seu radicalem, compleatur vero in ratione malitiae formalis & explicite, per privationem subsequentem rectitudinis debita.

418. Pro declaratione autem suae Sententiae supponit Lugo ex Metaphysica, & S. Thoma q. 18. a. 1. Bonum transcendente nihil aliud esse, quam integritatem seu complementum alicujus rei: ideo enim omne Ens est Bonum transcendentaliter, quia ad id quod quodlibet Ens est, nihil illi deest. Nam licet Materiae prima ut sit in Ente completo, desit aliquid, ut tamen sit Materia, nihil illi deest, & ideo est bona Materia. Hinc fit, nullum posse dari Ens positivum ita malum, ut non sit bonum. Nam licet plura ei desint, id tamen quod habet, non deest illi, sed in ea entitate integrum est, & completum, & per consequens bonum. Contingit autem aliquid esse bonum, & tamen simul esse malum, quatenus deficit illi aliquid: sic Materia prima dicitur bona materia, & tamen est substantia imperfecta, quia non habet perfectionem & actualitatem formae substantialis. Item puer est bonus puer, sed imperfectus homo &c. Quodlibet ergo Ens consideratum in seipso est bonum, comparatum vero cum alijs melioribus, dicitur imperfectum & malum, quatenus caret perfectionibus, quae in illis reperiuntur: sic dicimus ranam esse bonam ranam, sed imperfectum animal: item animam Bruti esse imperfectam animam, quia non habet perfectiones, quas habet anima rationalis &c. Hoc supposito,

419. Declarat Lugo suam Sententiam. In actu malo utraque malitia reperitur, formalis & radicalis: Actus enim odij Dei v. g. sicut est Ens, est etiam bonus bonitate transcendentali, quatenus habet, quid quid requiritur ad actum odij Dei, sed tamen est imperfectus, quatenus est affectus imperfectus, quia caret perfectione quam habent alij affectus: hac autem carentia in actu

secundo denominat illum imperfectum formaliter, scilicet non habentem illam perfectionem: radicaliter vero imperfectus denominatur a carentia entitatis positiva, quae est radix necessario inficiens talem carentiam perfectionis, quae imperfectio positiva non potest explicari nisi in ordine ad imperfectionem negativam, seu ad negationem, quae ex illa Entitate positiva oritur.

Ex his constat, in hac Sententia malitiam formalem non consistere in privatione reali actus boni debiti subiecto, sed in negatione identitatis actus mali cum actu habente perfectionem debitam: sicut enim, inquit, Entitas positiva est una radicaliter per seipsam, & per negationem identitatis cum alio est una formaliter, ut actus odij secundum suum positivum esse, est malus radicaliter, quatenus vero habet negationem identitatis cum actu amoris Dei, habet esse malum formaliter.

Hac Sententia alijs deinde non placuit, merito, quia questionem Theologicam trahit in considerationem quandam Logicam vel Metaphysicam. reipsa enim fateri debet hac Sententia, totam culpam in eo consistere, quod homo non posuerit actum oppositum; quod enim homo non identificaverit actum odij cum actu amoris, caret omni culpa, cum sit aliquid impossibile: ergo non consistit culpa in positione negationis identitatis actus odij cum actu amoris, sed in conclusionem actus amoris: ergo jam in vnam ex precedentibus Sententijs relabendum est.

§. II.

Rejicitur sententia P. Antonij Perez.

420. **V** hujus sententiae impugnatio melius precipiatur, praemonendum est, quibus fundamentis inductus sit hic author, ad tam paradoxam sententiam tradendam. Existimabat nimirum, non posse aliter defendi, cur Deus non sit causa peccati, neque etiam posse satisfieri testimonij Patrum, asserentium, peccatum esse *Abhil*, nisi dicendo, Malitiam consistere in privatione seu omissione formaliter libera.

421. Supponit autem primo, *Ens & bonum*, mutuo converti; quod quidem extra controversiam esset, si Perez loqueretur de Bonitate transcendentali, tanquam proprietate metaphysica entis: Verum ille aliter definit, aitque: Bonum esse illud omne & solum, quod est amabile prudenter, & etiam ab ipso Deo. Deus enim est prima regula boni; voluntas autem creata movetur aliquando etiam ad amandum malum ex errore: igitur, tamen malitia peccati habet alia praedicata, per quae distinguitur a chymera, per haec tamen non evadit ens positivum, sed est mera negatio sui oppositi, quia non est amabile a Deo, adeoque nec simpliciter bona.

422. Supponit 2. Duo tantum genera esse privationum, quae sint contradistinctae ab omni positivo, nempe puram omissionem libe-

rum, hoc est, non habentem annexum vllum actum positivum, & malitiam peccati commissio- nis, quæ habet necessariò annexum actum positi- vum, vt mox dicetur. Rationem huius dat, quia neutra ex his negationibus est volibilis à Deo, ergo nec bona: ergo nec identificata cum ente. Quia verò omnes aliæ negationes sunt volibiles à Deo, ideo identificantur cum aliquo positivo. Hinc (vt hoc obiter dicam, & vel hinc appareat huius sententiæ probabilitas vel im- probabilitas) intulit hic author, negationem o- mnium formarum, quas defectò non habet Ma- teria prima, esse modum quandam positivum; quia nimirum ista negatio est volita à Deo. Ex quo vterius colligo, hunc autorem tacite sup- posuisse, quòd plures formæ substantiales possent divinitus esse in eadem materia.

Supponit 3. Eidem formæ positivæ posse opponi plures privationes, saltem disjunctivè. Actus amoris Dei v.g. potest excludi vel per vnam omissionem, quæ sit carentia tam amoris Dei, quam cuiuslibet actûs positivi oppositi, vel per aliam omissionem, quæ sit omisio amoris perfecti, ita vt non excludat omnem amorem, sed admittat amorem imperfectiorem (prout admit- tit peccatum veniale) vel per aliam quæ exclu- dat omnem amorem Dei, non tamen excludat hunc actum positivum: *Nec volo amare, nec odisse.* vel denique per aliam, quæ excludat & puram omissionem omnis actûs, & insuper omnem a- ctum positivum, oppositum amoris, præter solum odium Dei. Et hæc est tandem illa omisio, quæ trahit post se necessariò odium Dei (in sen- tentia Petrij) quia hoc solum non excludit.

43. Quodsi huic authori objicias, hinc sequi, quòd nec ipse actus odij Dei esset entitas positiva, quia non est amabilis à Deo; negat ille rorundè sequelam, atque, eum esse verè bonum & amabilem à Deo, quia ponitur pro posteriori naturæ ad illam privationem, in qua residet tota malitia: quæ privatione positâ non minùs placet Deo efficaciter, vt sequatur actus odij, quàm illi placet, vt ad voluntatem homicidij sequatur actus exterius homicidij, ac proinde Deus est verè & per se causa actûs odij. Omnia consequenter, sed non aqûè verè.

44. DICO, Malitiam formalem pecca- ti non consistere in negatione huiusmodi præce- dente ad ipsam actum positivum, quo v.g. di- co, *volo mentiri.* Probatur 1. Omne exerci- tium formaliter liberum, debet esse tendentia vi- talis, adeoque aliquid positivum, vt præcedente libro probatum est, contra admittentes puram omissionem liberam: sed talis negatio non est ten- dentia vitalis: ergo nec formaliter libera, atqui malitia formalis debet esse exercitium formaliter liberum, vt adversarius ipse supponit: ergo &c.

45. Probatur 2. Ab experientia manife- sta. Eodem prorsus modo, & non aliter, expe- riatur libertatem actûs, quo dico: *volo audire sa- cram:* atque experior libertatem actûs, quo dico:

Volo mentiri. neque in vno magis experior me in- cipere exercitium libertatis per omissionem actûs oppositi quàm in altero. atqui libertas formalis prioris actûs consistit in ipso actû positivo, etiam iuxta adversarium: est enim illud liberum exer- citium prudenter amabile, etiam à Deo: ergo etiam posterioris actûs libertas formalis, debet consistere in ipso actû positivo.

426. Confirmatur 1. Non est major ra- tio, cur exercitium liberum possit incipere à pura omissione actuum impossibilium in casu quò volo peccare, & non pariter incipere possit in casu quo volo laudabiliter agere: atqui in hoc casu non admittitur talis omisio possibilis ab adversario (quia esset prudenter amabilis, nulla autem pura negatio est prudenter amabilis) ergo nec est possi- bilis pura omisio formaliter libera, quando vo- lo peccare.

427. Confirmatur 2. Dum peccamus, experimur nos malè agere, & quidem liberè, vt etiam adversarius concedit: atqui pura negatio non cadit sub cognitionem experimentalem, quia nec immediatè, nec mediantibus speciebus proprijs concurrere potest & influere in actum vi- talem: ergo exercitium liberum nunquam potest esse pura negatio.

Ad Argumentum adversarij pro nunc re- spondetur, negando illam acceptionem generi- cam Entis, pro eo, quòd est prudenter amabile: nam licet omne honestè amabile sit ens, non ta- men e contra. Bonum enim convertibile cum ente dividitur in triplex bonum, Honestum, Vi- le, Delectabile. S. Thomas, cum in 1. p. q. 5. a. vlt: secundo loco sibi objecisset, hanc divisionem non esse bonam, quia non fit per membra oppo- sita, quia honesta sunt etiam delectabilia, respon- det, illa propriè dici delectabilia, quæ nullam habent aliam rationem appetibilitatis, nisi dele- ctationem, cum aliquando sint & noxia & inho- nesti. Ecce! quàm disertè S. D. admittat Ens bonum non amabile prudenter! Cætera inferiùs expedientur.

§. III.

Statuitur nostra Sententia de Malitia for- mali.

428. DICO 2. Malitia formalis consistit ad- æquatè in solo actû libero, & ne quidem completur per privationem subsequenter actûs oppositi debiti, transmittendo pro nunc, dari huiusmodi privationem. Probatur 1. Autho- ritate S. Augustini, qui de duab. animabus con- tra Manichæos c. 11. approbat denuo definitio- nem peccati à se traditam tract. de Gen. ad lit. c. 1. vbi dixerat; Peccatum non esse nisi superbum liberæ voluntatis assensum, cum inclinamur ad ea quæ Justitia vetat, vnde liberum est abstinere: atque definitionem illam esse veram, & ad in- telligendum facillimam. Item de Perfect. Just. contra Cælest. Ratiocin. 4. fatetur, peccatum di- ci & esse actum qui vitari potuit.

E c 2

429. Pro-

429. Probatur 2. Autoritate S. Thomæ, qui *quest. 19. art. 1. & alibi sæpius* : ait, Bonum & Malum esse differentias per se actūs voluntatis : atqui differentia debet identificari cum genere quod ab illa contrahitur : ergo differentia malitiæ non minus quàm bonitatis debet identificari cum actu Voluntatis. Et huic doctrinæ præluxit Aristoteles, *In post prædic. c. de oppositis*, dicens, Malum & Bonum morale opponi contrariè, quod tamen verum non esset, sed opponerentur contradictoriè seu privativè, si malitia formalis consisteret in privatione rectitudinis debita. Deinde S. Doctor 3. c. *gentes c. 9. & 1. p. q. 48. a. 1.* sapius dicit, Malum in moralibus esse aliquid bonum in se, Malum autem homini.

430. Probatur 3. Ratione, pro cuius intelligentia adverto 1. quòd sicut actus malus est exclusivus actūs boni, ita actus bonus sit exclusivus actūs mali, & per consequens sicut actus malus potest dici esse ad minimum radicalis privatio actūs boni, ita e converso actus bonus possit dici radicalis privatio actūs mali. Adverto 2. Quòd nemo unquam dubitaverit, formam adæquatè denominantem hominem Bonum in tali specie, v. g. Continentiæ, Justitiæ &c. quòd inquam forma adæquata sit ipse actus positivus, & non compleatur per superadditam privationem actūs mali oppositi & exclusi, etiam si detur huiusmodi superaddita privatio. Vnde sic arguuntur. Actus malus consideratus secundum suam positivam entitatem, secundum quam est Radix privationis superaddita, jam habet aliquam Malitiam; atqui hæc malitia jam est forma adæquata denominans hominem vituperabilem : ergo est forma adæquata malitiæ moralis. Minorem probo. Actus bonus est forma adæquata denominans laudabilem : ergo actus malus est forma adæquata denominans vituperabilem. Probo consequentiam. Si actus malus compleatur formaliter in ratione mali per privationem actūs boni, pariter dici posset, quòd actus in ratione Boni formaliter completeretur per negationem actūs mali : atqui consequens etiam adversarij reputant absurdum : Ergo &c.

431. Confirmatur. Nemo dicit, quòd Album formaliter in ratione Albi compleatur per privationem nigredinis, quia non est major ratio huius quàm oppositi : vnde si simul starent Nigredo & Albedo in gradu naturaliter impossibili, diceremus, illud subiectum esse simul formaliter album & formaliter nigrum ; ita planè si per impossibile simul starent actus honestus & inhonestus oppositus, esset homo simul moraliter & formaliter laudabilis & vituperabilis. Vnde, insistendo huic exemplo, sicut tò non esse nigrum habetur quidem formaliter à negatione nigredinis, hæc tamen negatio non est complementum effectūs formalis Albi : ita tò non esse laudabilem in ratione amantis Deum, formaliter quidem habetur per negationem amoris, hæc tamen

negatio non est complementum effectūs formalis : esse vituperabilem in ratione odio habentis Deum.

Aliud exemplum est in Errore & Scientia de eodem objecto. Nemo enim dixerit, quòd Error formaliter compleatur per negationem Scientiæ, multò minus, quòd adæquatè consilietur in hac negatione ; hæc enim negatio non constituit errantem sed ignorantem. subsumo : atqui licet se habet error ad Scientiam, sic se habet actus malus ad actum bonum oppositum, negatio enim actūs boni non constituit formaliter malum, sed non bonum. Ergo &c.

432. Probatur Conclusio ulterius ratione. Malitia formalis non est aliud quàm contrarietas ad legem obligantem : atqui hæc contrarietas formaliter consistit in actu positivo ; nam quando peccatur per actum positivum, semper lex immediatè præcedens obligat ad talem actum non ponendum, & per consequens ad ponendum oppositum ; & tota obligatio formaliter temporè cadit supra liberam determinationem conformem legi : ergo libera omisso talis actus est formaliter contrarietas ad legem : atqui privatio actūs debiti, si distinguatur ab actu positivo, non est formaliter determinatio libera, ut etiam adversarij supponunt : ergo omisso libera prout est formaliter contrarietas ad legem, consistit in actu positivo.

§. IV.

Solvuntur Objectiones.

433. Obijciunt adversarij præcipuè Sanctos Patres, qui videntur rationem formalem peccati constituisse in privatione. S. Dionysius de divinis nominibus c. 4. ait, Malum morale est declinationem veri appetitūs, & privationem affectionis bonæ. Item, Malum non esse ex illis quæ existunt, neque etiam inesse illis quæ existunt, sed esse boni proprii privationem. S. Augustinus lib. 2. de Moribus Manichæorum c. 3. Quidquid nocet, inquit, bono aliquo privat eam rem, cui nocet, nam si nullum bonum admittit, nihil prorsus nocet. Omnis aliorum responsionibus nimis operosis, responderi potest in genere, Sanctos Patres in suis loquendi modis abstraxisse à subtilitatibus scholasticis, quæ tunc temporis non agitabantur, qualis est distinctio inter privationem radicalem & formalem : quando ergo dixerunt, Peccatum consistere in privatione, acceperunt privationem prout abstrahit à radicali & formali, eorūque locutiones sufficienter verificantur in privatione radicali, quæ est ipse actus peccaminosus. Peccatum etiam merito dicitur esse Nihil, in æstimatione scilicet morali, quatenus nihil affert conducens ad ultimum finem, ut observat etiam Comptonus, laudans huius interpretationis authorem Jacobum Lobbetium, & ego laudo S. Bernardum *Sermone de diversis affectionibus animæ*, dicentem : *Filius prodigus (cum voluntariè peccat) jam profectus in regnum*

in regionem verè longinquam, quia ab eo, qui summè & singulariter est, nihil longius eo, qui nullo modo est: nihilque remotum magis ab eo, à quo, & per quem, & in quo sunt omnia, quàm peccatum, quod nihil est inter omnia. Ecce! ob recessum ab ultimo fine vocat peccatum Nihil, sicut priùs ipsum peccatorem dixerat esse Nihil.

434. Quoad textum S. Dionysij respondetur, solemne fuisse tunc temporis, vt solà substantia diceretur simpliciter existere, & proprietates dicerentur inesse: quapropter S. Dionysius, prout interpretatur S. Thomas 1. p. q. 48. a. 3. ad 1. dixit, malum non esse existens substantiale, nec proprietatem, sed accidens, prout etiam loquitur S. Damascenus: l. 4. de fide: c. 27. vitium, inquit, non est substantia, nec proprietas substantie, sed accidens. Non autem sine causâ sic locuti sunt, nempe contra Manichæos, qui ponebant substantias esse malas, nempe Dæmones, contra hos dicebant, malum non esse aliquid, hoc est; non esse substantiam.

435. Obijciunt 2. Actus ideo est malus, quia causat privationem Actus debiti: ergo privatio est magis mala. R. Negando antecedens: nam vt supra dictum est, actus habet suam malitiam moralem distinctam à malitia privationis, ita quidem, vt si per impossibile non sequeretur privatio actus oppositi, sed actus oppositus poneretur simul, adhuc redderet hominem reprehensibilem. Immo Odium Dei est peius quàm sit peccatè privatio amoris debiti, nam gravius peccatum est Odium Dei, quàm ommissio amoris debiti.

436. Obijciunt 3. Ens vt Ens debet esse bonum, & quot sunt gradus Entitatis, tot sunt gradus Bonitatis: ergo repugnat aliquid quatenus est Ens, esse malum: repugnat enim aliquid quod bonum esse malum.

Confirmatur. Bonum, quatenus bonum est amabile: quatenus malum non est amabile: ergo quatenus bonum non est malum: ergo quatenus ens nihil est malum, sed solùm quatenus non ens, seu quatenus caret aliquo gradu entitatis & bonitatis debita.

Pro responsione observo 1. Quòd actus bonus v.g. amor Dei, duobus opponitur, sed diverso modo. Imprimis opponitur actui malo opposito, v.g. Odio Dei, vel actui quo dico; *nolo amare Deum, quanvis deberem nunc amare*, ac denique cuiusque actui mortaliter peccaminoso. His omnibus inquam opponitur amor Dei, sed non nisi mediatè seu causaliter, quatenus horum actuum privationem inducit (procedimus semper, vt jam monui, permittendo adversarijs dari huiusmodi privationes subsequentes & contradiñctas ab ipso actu) quæ privatio immediatè, & formaliter opponitur ipsi actui malo, sicut omnis privatio suæ formæ quâ privat. Similiter contrario actus malus opponitur actui bono mediatè & causaliter, quatenus causat privationem

actus boni, ad quem nunc teneor. Secundò, opponitur tam actus bonus, quàm actus malus, suæ propriæ privationi, sicut lux opponitur tenebris, adeoque immediatè, privatè seu contradiñctoriè: vnde sicut actus formaliter excluditur per privationem sui, ita privatio formaliter excluditur per ipsum actum, sicut tenebræ formaliter excluduntur per lucem.

437. Observo 2. Quòd quando quis est indifferens ad operationem bonam & malam, quòd inquam tunc debeatur homini, debito morali, non solùm actus bonus qui excluditur per actum malum, (in sententiâ negante possibilem puram omissionem) sed etiam debeatur ipsa privatio actus mali, quæ nimirum causaretur per actum bonum si poneretur, nunc autem privatè excluditur per ipsum actum malum, vt jam dictum est. Vnde sequitur, quòd licet huiusmodi privatio non sit aliquid bonum physicum, quia nihil est positivum, sit tamen aliquid bonum morale negativum; nam sicut per actum bonum homo formaliter constituitur bonus, ita per negationem actus mali homo formaliter constituitur non malus. Sic etiam in artificialibus negationes sunt sæpè maxima pars pulchritudinis, quia figuræ pulchritudo completur per negationem partium redundantium, seu extensarum. His observationibus

438. Respondeo ad Objectionem, Distinguendo antecedens & Consequens. Ens vt Ens debet esse bonum &c. ergo repugnat aliquid quatenus Ens esse malum, loquendo de bonitate metaphysica & transcendentali, concedo vtrumque: loquendo de Bonitate Morali negatur vtrumque. Ad Confirmationem Respondeo, nullum quidem malum esse amabile quàm malum præcisè est, sed bene quàm entitatè est bonum iucundum seu delectabile, quæ bonitas potest identificari cum malo morali. Nam ipse actus malus est quidem bonum iucundum, sed simul est malum morale, quia opponitur suæ privationi, quæ faceret formaliter: *Non malum*: ergo actus facit formaliter malum.

CONTROVERSIA V.

Vtrum, & quomodo Deus sit Causa Malitiæ Formalis.

439. VIdimus superiùs, aliquos ex adversarijs, nempe P. Antonium Perez, ideo pro Malitia formali constituere formalem Privationem, quia existimant alioquin concedendum fore, Deum esse causam peccati, cum Deus verè & immediatè influat in omnes entitates positivas, adeoque etiam in actum positivum, in quo nos constituimus Malitiam peccati. Huic ergo Objectioni hac controversiâ occurrendum est, quæ tamen, excepto Antonio Perez, omnibus est solvenda, quia fatentur etiam cæteri adversarij, ideo hominem esse causam peccati, quia est causa

Ec 3

actus

actūs positivi, ad quem necessariò sequitur. contra quos fit idem argumentum, subsumendo: atqui etiam Deus est causa actūs positivi: ergo &c.

§. I.

Rejicitur Sententia Durandi, & probatur immediatus influxus Dei.

DVrandus, & Dola, secuti Aureolum, dixerunt, Deum non influere immediatè in effectus causarum secundarum, & ideo non esse causam Peccati. Hanc sententiam tribuit D. Thomas Origeni, & Hieronymus Pelagianis. P. Vasquez citat pro eà Altisiodorensem & Gregorium.

Huic sententiæ opponunt se ceteri tam Philosophi quàm Theologi. Cum quibus

440. Dicendum est, Deum immediatè influere in omnes effectus, hoc est, immediatè respici determinatè Omnipotentiam Dei ab actione quacunque creatā. Probari solet hæc sententia primò. Ad Omnipotentiam, plenumque Dominium in creaturas pertinet, posse, etiam positā entitate causā creatæ, impedire ejus effectum: sed hæc impeditio non potest aliter fieri, nisi per suspensionem concursus: ergo Deus immediatè ad omnes effectus concurrat. Major videtur ex terminis clara. Sicut enim in moralibus & civilibus, ille censetur majore Potestate & Jurisdictione præditus, qui potest alterius Potestatem & Jurisdictionem cohibere, etiam postquam illi semel est collata: ita in physicis, ad infinitam potentiam & dominatum spectabit, ut major & melior non sit excogitabilis potentia: esset autem excogitabilis major potentia, nempe illa, quæ alias omnes potentias à se productas posset cohibere ab illis effectibus, sine quibus potest absolutè intelligi existere talis potentia, adeoque sine quibus potest intelligi esse volita.

441. Cardinalis Pallavicinus existimavit, huic argumento duplici solutione occurrere posse. Prima. Quia multi putant, non omnes effectus subsequentes posse impediri à Deo, positā causā creatā antecedente. Nam positā suā promissionem, Deus nequit impedire objectum promissum, item positā qualibet entitate, nequit, in multorum sententia, Deus impedire quamecunque vocationem, quā res illa ponatur in loco.

Hæc responsio non satisfacit argumento. Nam quod attinet ad promissiones divinas, mirum non est, Deum non posse non ponere rem promissam, quia ob suam infinitam perfectionem non potest sibi ipsi esse contrarius, nec velle & nolle idem: quod tamen fieret, si promitteret, & promissum non servaret; nam, ut ostendam in Tractatu de Incarnat. Promissio Dei formalitè nihil aliud est, quàm propositum seu voluntas aliquid faciendi & ejusdem propositi revelatio, quia Deus non potest se promittendo obligare sicut homo: & præterea, ut ostendi in 1. p. Deus omnia vult vno indivisibili decreto,

nec vult vnum pro priori, & aliud pro posteriori, prioritate & posterioritate Decretorum. Quoad vocationem idem cum proportionem accedendum est, loquendo de vocatione indeterminatè sumptā; ideo enimposito subjecto debet necessariò poni aliqua vbiatio, quia Deus non potest velle existere subjectum, quin eadem indivisibili voluntate velit existere in aliquo determinato loco. Denique, demus esse aliquas causas, quæ necessariò coexistant alteri entitati, quæ hic & nunc sit effectus illarum, hinc tamen non sequitur, quòd pari necessitate sit effectus, quā necessitate coexistit illis causis: certum enim est, Deum aliquos effectus posse impedire, ut patet in igne Babylonico, cujus calefactionem impedit, ergo saltem in illos effectus debet influere immediatè: atqui non est major ratio de vno quàm de altero, nam adversarij de omnibus negant: ergo etiam si ignis v. g. esset necessariò connexus cum calore quoad existentiam, adhuc tamen deberet posse impediri, quominus calor esset effectus illius.

442. Secunda responsio Pallavicini est hæc. Etiam si Deus non influeret immediatè in omnes effectus, adhuc posset Deus illos impedire: dici enim posset, Nolationem Dei esse impedimentum physicum, ne causa creatā possit agere: sicut v. g. Volitio mea non inhiit in motum deorsum, qui fit à meo brachio per negativam gravitatem, & tamen per nolationem possum talem motum deorsum impedire.

Hæc responsio posset totidem verbis adhiberi argumento, quo ipse Pallavicinus in suis Physicis probat nostram & communem Sententiam. Ostendam autem paulò post, hæc responsione nec argumentum commune, nec argumentum Pallavicini enervari. Itaque

443. Pallavicinus probat Conclusionem hoc argumento. Videmus effectus pendere non tantum à rebus presentibus, sed etiam à præteritis, v. g. ab vocatione, vel conservatione immediatè præteritā. cum autem res præterita nihil sit nunc in se, non potest per se immediatè opitulari productionibus rerum. Remanet ergo, ut id faciat mediatè, hoc est, per illud esse intentionale præsens, quod res illa præterita retinet in mente alicujus substantiæ cognoscens & influentis in effectum: sed tales conditiones præteritæ sæpè non habent vllum esse intentionale in causa creatā, quippe quæ est inanimata, ergo signum est, quòd causa prima & increata, quippe cuncta cognoscens, atque adeo potius moveri à conditionibus præteritis, inhiit in effectus causarum secundarum. Et quamvis nulla fortasse interveniat conditio præterita incognita causæ secundæ, quæ conditio pertinet ad ponendum vel impediendum actum peccati, tamen ex cæteris effectibus bene potest inferri hoc idem de concursu Dei in actum peccati: nimirum causa creatā non plus habet virtutis efficacis quàm alia causa, atque adeo non videtur, quare

tur, quare minus indigeat cooperatione Dei ad efficiendum quam alia causa. Ita argumentatur Pallavicinus.

444. Ad hoc argumentum, ut jam supra monui, possent adversarii respondere eodem prorsus modo, quo Pallavicinus putavit posse responderi argumento communi, desumpto ex supremo Dominio Dei. Si enim intelligi potest (ut putabat Pallavicinus) quomodo in potestate alicujus sit, impetire alicquem effectum præcisè *Nolendo*, sicut nos impedimus nostrum motum brachij deorsum *Nolendo*, licet gravitas non cognoscat motivum propter quod ita nolumus, sic enim intuitu Vibrationis vel conservationis præterite possit Deus determinare causam secundam ad operandum, præcisè dicendo: *Volo ut à se fiat effectus*: & impedire dicendo: *Nolo ut fiat effectus*: absque eo quòd Deus influat. Neque potest assignari vlla solida disparitas. Ergo vel verumque est concedendum, vel utrumque negandum, & cur negetur, est reddenda ratio.

445. Ratio autem negandi hæc esse videtur. Ad hoc ut aliqua Virtus per suam Volitionem vel Nolationem possit promovere vel impedire alicquem effectum, debet Principium Volitionis esse simul etiam principium effectus si ponatur, alioquin, cur ego non possum meâ volitione obtinere motum lapidis, nisi vires etiam adhibeam? Per volitionem ergo excitatur potentia subordinata Voluntati, & per eandem cohibetur ne operetur: ergo omne illud Ens debet physice influere, cujus volitio requiritur ad productionem effectus, & cujus Nolitio sufficit ad ejusdem effectus impeditionem. Quod Pallavicinus amittit de motu brachij deorsum, cujus adequata causa sit gravitas, & tamen dependeat à volitione tanquam conditione, cum possit impediri præcisè *Nolendo*, non est absolute verum. Nam si obdormiscam, brachium movebitur deorsum, nulla præcedente volitione: quando autem motum Naturalem Brachij deorsum impedio, non impedio præcisè *Nolendo*, sed imprimendo brachio alicquem impulsu contrarium, quo resistit gravitati; hinc experimur nos tenendo brachium suspensum, valde fatigari.

446. P. Antonius Perez quoque novo argumento Conclusionem illustravit, & est hujusmodi. Omnis motus habet aliquid perfectionis, quod non est in vlla ex suis causis secundis: est enim in diversa specie ac sunt illæ: & omnis species constituitur per aliquam differentiam, quæ dicat perfectionem & pulchritudinem, licet nos aliquando explicemus quasdam species per prædicata negativa, quæ tamen prædicata non sunt veræ differentie, ut monet Aristoteles. & generatim quòd omnis species habeat aliquam perfectionem sibi essentialem, & incommunicabilem cuicunque alteri speciei creatæ, conatur ostendere Pallavicinus lib. 2. de Bono. c. 49. Ergo nulla causa creata potest esse adequatè productiva vllius motus. Probatur consequentia. Vi-

detur notum lumine natura, nullam causam posse dare illam perfectionem, quam non habet in se. Atque huc spectat illa redargutio David, ps. 93. adversus eos qui dixerunt. *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.* ait enim contra eos David: *Intelligite insipientes &c. qui plantavit aurem, non audiet? &c.* Item Isaia 66. *Nunquid ego qui alios parere faciam, ipse non pariam?* Vbi ex eo quòd Deus sit author ejusmodi perfectionum, inferitur, eas perfectiones esse formaliter in Deo: ergo est impossibile, quòd causa adequata non habeat totam perfectionem quæ est in effectu, si loquamur de perfectione propria, & quam vocant Perfectionem simpliciter simplicem, quæ scilicet melior est, quam suum oppositum. Hinc est, omnem motum requirere immediatum influxum primi Motoris immoti, atque adeo quidquid moveretur, ab alio moveri, ut Aristoteles docet: quia scilicet nullum aggregatum causarum secundarum, habet omnem perfectionem simpliciter simplicem, quæ est in motu, & consequenter necesse est, ut ipse primus Motor includatur in causa adequata motus. Hinc autem elicitur, primum Motorem esse immotum; si enim aliquo modo moveretur, utique per illum motum perficeretur, recipiens aliquam affectionem intrinsecam, qua carebat antea: ergo non haberet per suam entitatem quidquid perfectionis est in motu, & sic non posset causare illam, ac proinde non posset causare talem motum, cui ejusmodi perfectio est essentialis. Hoc est argumentum P. Antonij Perez, relatum à Pallavicino: qui tamen, cum bene adverteret illud solummodo procedere de speciebus, & non de singulis individuis, nec de effectibus habentibus causam univocam, ideo addit sequentia. *Idem argumentum, inquit, posset ita formari, ut probet immediatum Dei concursum etiam cum causis univocis, semper enim unum individuum habet aliquam perfectionem simpliciter simplicem, quæ caret omne aliud individuum creatum.* Hæc ille, & nihil ampliùs, omittens probationem illius, quod quidem ait probari posse, sed cujus probatio desideratur. Oportebat sanè ostendere, vel ratione aliqua generali applicabili singulis individuis, vel rationibus specialibus pro diversis generibus entium, quòd singulis individuis conveniat aliqua perfectio simpliciter simplex, illi soli & Deo communis.

447. Censeo nihilominus, argumentum esse bonum, eoque usus sum in Philosophia, vbi conatus sum duplicem hujusmodi perfectionem assignare in quovis ente creato, saltem in meis principiis, quibus admisi Potentiam obediencialem universionalem, (quam contra Modernos propugnabo in Tract. de Sacramentis) & præterea docui, quamlibet entitatem posse producere concursu objectivo cognitionem sui in intellectu saltem Angelico, concurrente vel immediate, vel mediantibus speciebus intentionalibus. His suppositis: Prima perfectio assignari potest in igne

in igne A. v. g. nulli alteri creaturæ conveniens: Possit producere (abstrahendo an obedientialiter, an principaliter) quemlibet à se distinctum ignem B. C. D. & sic de alijs: si ergo A. comparatur cum B. C. D. A. potest producere B. & hanc perfectionem non habet, quia B. non potest producere seipsum. Est autem perfectio simpliciter simplex posse producere B. quia melius est posse, quam non posse: ergo A. habet perfectionem simpliciter simplicem sibi & Deo communem, quam non habet B. & contra. Altera perfectio est virtus concurrendi objectivè ad cognitionem sui: v. g. Albedo A. potest producere naturaliter species Albedinis A. nulla autem alia entitas creata potest illas naturaliter producere, Deus autem potest eas producere. est autem perfectio simpliciter simplex posse naturaliter producere tales species. Hæc quidem in philosophia dixi.

448. Nunc autem alio expeditiore modo idipsum probabo, sed per diversas rationes, servientes diversis generibus Entium.

Loquendo imprimis de omnibus entitatibus absolutis, quarum una non est essentialiter connexa quoad existentiam cum cæteris (& idem dicendum de Modis, comparatis cum illis, quorum non sunt Modi eò quòd saltem divinitus possit existere sine illis) jam apparet clarè ejusmodi perfectio simpliciter simplex: nam utique perfectius est, posse existere sine A, & imperfectionibus illi annexis, quam non posse: atqui A. non potest existere sine A. & imperfectionibus illi annexis, B. autem potest existere sine A. sicut etiam Deus: ergo B. habet perfectionem simpliciter simplicem, quam non habet A.

449. DICES. Deus etiam non potest existere sine Deo, & non per hoc caret aliquâ perfectione: ergo etiam si A. non possit existere sine A. non per hoc carebit aliquâ perfectione. R. Negando paritatem: Nam hoc quod est: *posse existere sine Deo*: est prædicatum chymaricum: ergo non est perfectio, sed hoc quod est: *posse existere sine creaturâ A.* & ejus imperfectionibus, est quid possibile: ergo est perfectio: nam in Deo est maxima perfectio, posse existere sine omni creatura. Aliter idem ostendi potest. Posse existere sine omnibus actionibus collectivè sumptis, terminatis ad B. tanquam ad effectum, est perfectio simpliciter simplex: sed A. potest existere sine omnibus illis actionibus: B. autem non potest, quia indiget saltem unâ quâ producat: ergo A. habet perfectionem simpliciter simplicem quam non habet B.

450. Loquendo nunc de Entitatibus Modalibus, comparatis cum suis modificatis, & imprimis quidem de Modis substantialibus, his certè convenit hæc perfectio: *Non posse existere nisi in statu completo.* quæ perfectio non convenit extremis: convenit autem Deo. Loquendo verò de Modis accidentalibus, & imprimis de Ubicatione; illa habet hanc perfectionem simpliciter simplicem, quam non habet Modificatum: esse

essentialiter hic. quæ etiam convenit Deo. Idem de Durationibus respectu temporis dicendum. De actionibus verò loquendo, quælibet actio habet hanc perfectionem: *non indigere ad existendum actione distinctâ.* quæ non convenit terminis nec causis creatis, convenit autem Deo. Hinc ergo inferitur, nullam creaturam posse esse causam immediatam adequatam alterius, sed indigere concursu Dei, & per consequens, non ideo Deum non esse causam peccati, quòd non immediatè concurrat, quòd erat probandum contra Durandum.

§. II.

Alie quedam sententia rejiciuntur.

451. Prima sit P. Vasquez d. 129. c. 6. dicentis. Deum ideo non esse causam peccati, quia peccatum ut peccatum, est liberum: atqui ut liberum non est à Deo, sed à voluntate creaturæ, quæ sola operatur liberè & moraliter actum peccaminosum: ergo ut peccatum non est à Deo.

Sed contra est 1. Hac ratione probaretur, quòd Deus non esset causa actus boni, quòd est falsum, Deus enim verè est author omnis boni, tam phisici quam moralis, & opera nostra bona sunt & dicuntur verè opera Dei. Sequela autem patet, quia etiam actum bonum solus homo liberè operatur.

Contra 2. Ex eo quòd solus homo libere operetur peccatum, plus non inferitur, quàm quòd soli homini possit tribui denominatio operis liberè seu determinantis, sed non inferitur, quòd Deus non sit causa hujus ipsius effectus formalis: *hominem operari liberè.* sicut, qui calefacit aquam, non denominatur quidem ipse calidus, & tamen est causa hujus effectus formalis: *aqua calidè.* ergo posset etiam Deus intelligi esse causa peccati, etiam si non denominetur liberè ponens actum.

452. Secunda sententia est quorundam R. Deum ideo non esse causam peccati, quia Deus non habet debitum seu obligationem ponendi actum oppositum illi privationi, in qua constituit peccatum, homo autem habet hujusmodi obligationem.

Sed contra est. Nam hoc debitum requiritur quidem in causa ad hoc ut denominetur peccans, sed non requiritur, ut simpliciter denominetur causa peccati: unde sicuti Deus dicitur causa actus boni, quamvis non denominetur ab illo bene operans, ita posset denominari causa peccati, quamvis non denominaretur peccans. Sic Deus rectè dicitur fuisse causa Tenebrarum, quæ erant à principio mundi, etiam si tunc non fuerit obligatus ponere lucem.

453. Tertia explicatio aliorum est, Deum ideo non esse causam peccati, quia concurret tanquam Causa Universalis, & determinatur à Causa Secunda; unde dicunt, Deum esse solam Causam Gradus Generici, quia ut sic consideratus nec est Bonus nec est Malus.

Sed contra est: quia Causa universalis ex eo quod sit Causa Universalis præcisè, non excluditur à Causa per se & simpliciter dicta. Denique etiam si Potentia intellectiva determinetur ab objecto ad talem speciem cognitionis, nihilominus dicitur simpliciter Causa illius cognitionis, etiam quoad speciem. Denique secundum hanc explicationem non declaratur, quare Deus sit potius causa actus Boni quam Mali.

§. III.

Vera Ratio, cur Deus non sit Causa Peccati.

444. Cardinalis de Lugo, quem deinde ceteri secuti sunt, solidam huius rei Rationem exhibuit, quare influxus physicus immediatus in actum peccati, non sufficiat, ut Deus denominetur Causa & Author peccati, sicut sufficit in actu bono: qui loquendi Modus est Sanctorum PP. & Conciliorum, ac proinde fundamento carere non debet. S. Augustinus 3. de Civit. Dei cap. 9. *Male voluntates, inquit, à Deo non sunt, quia contra naturam sunt que ab illo est. Et, c. 8. dixerat: à Deo sunt omnes potestates, quamvis ab illo non sint hominum voluntates.* & alibi. lib. de Spiritu. cap. 21. *Nunquam legimus: Non est voluntas nisi à Deo: Et relictum scriptum non est, quia verum non est, alioquin etiam peccatorum (quod absit) author est Deus.* Puta videri possunt apud Suarez Opusc. de concursu Dei c. 2.

445. Ratio ergo discriminis inter Actum Bonum & Malum, & quare Deus prioris non posterioris Causa & Author simpliciter dicatur, desumenda est ex indifferentia & intentione, quæ Deus offert & præparat suum concursum in actu primo cum voluntate creata, applicando suam Omnipotentiam ad concursum disjunctivum, ita tamen, ut potius ex se intendat & desideret actum bonum. Causa verò quæ cum huiusmodi indifferentia & intentione concurrat, non dicitur in rigore, Causa illius effectus; quia est contra inclinationem causæ indeterminatè concurrentis; id quod exemplis declarari potest.

446. Primum exemplum. Qui sub usura petit Mutuum à feneratori, non dicitur cooperari ad peccatum usuræ, quia tota illa cooperatio est de se indifferens ad dandum & accipiendum mutuum, vel cum, vel sine usura: quod autem defacto detur cum usura, non provenit à petente, qui mallet Mutuum sine usura, sed provenit à feneratori, qui non vult dare sine usura.

447. Secundum exemplum. Si quis concurrat cum alio ad occisionem hostis, qui licitè occidi potest, si alter occidat amore vindictæ privæ, non propterea alius, etiam conscius huius peccati, dicitur cooperari peccato alieno, quia concursus ipsius est ex se indifferens ad occisionem licitam & peccaminosam. Simile exemplum est in Sacerdote ministrante Eucharistiam

occulto peccatori, quem ipse privatâ notitiâ scit esse in statu peccati.

448. Tertium exemplum familiare S. Thomæ sumitur ex claudicatione, ad quam concurrat quidem & potentia locomotiva, & organum tibiæ: sed claudicationis quæ talis causa simpliciter dicitur esse curvitas tibiæ, non potentia locomotiva, quia huic est claudicatio præter intentionem, & concurrat ex se indifferenter.

449. Porro iste loquendi Modus fundatur in definitione Causæ, communiter recepta: quæ nempe per se, non per accidens influit esse in aliud. Unde Causa per accidens concurrentes ad aliquem effectum, seu ad aliquam formalitatem effectus, non dicuntur simpliciter, sed cum addito sensum alienante, *Per accidens* esse causæ. Et hoc quidem est jam ita receptum, ut si quis concurrat ad aliquem effectum præter suam intentionem, & concursu ex se indifferente, velit sibi tanquam causæ appropriare illum effectum, soleamus illum reprimere dicendo: quod se habuerit per accidens.

450. Obijcitur 1. Deus prævidet actum malum ex sua cooperatione futurum: ergo non est causa per accidens, sicut est fossor inventionis Thesauri. R. Quod in fossore facit ignorantia latentis Thesauri, ut dicatur eum invenire per accidens, hoc in Deo facit aversio ab actu malo, & inclinatio in actum oppositum.

451. Obijcitur 2. Causa universalis v. g. Sol, non solum est & dicitur esse causa gradus generici v. g. Animalis, Viventis, sed etiam gradus specifici. Ergo etiam si Deus concurrat concursu universali & indifferente, adhuc debet dici causa gradus specifici, nempe peccati. R. Negando paritatem. Nam gradus specificus non fit præter aut contra intentionem solis, cum sit à Natura ordinatus ad illos gradus específicos producendos, & exigit, saltem ut est pars universi, ut fiant diversimodæ determinationes à causis particularibus ad diversas species.

452. Obijcitur 3. Ex nostra explicatione sequitur, posse præscindi objectivè gradum genericum actus liberi à gradu specifico. Consequens est contra veriore philosophiam. Sequela probatur. Nam de gradu generico verificaretur, quod Deus sit causa illius, & de gradu specifico peccati verificaretur, quod non sit causa illius. R. Prædicata contradictoria non cadere supra gradus metaphysicos actus liberi, sed supra Modos diversos volendi, nempe supra Modum quo Deus defacto vult actum liberum, qui est peccatum, & supra alium Modum, quo Deus defacto non vult, immò non potest velle, actum peccaminosum: quare contradictoria cadunt supra istos actus, quorum unus negatur de altero; sicut quando dicitur cognosci animal, & non cognosci Rationale, in re ipsa negatur identitas cognitionis discernentis hominem ab Angelo, cum cognitione discernente hominem à Bruto. Sic ergo quando dicimus, Deum esse

Ff

causam

causam actus liberi in genere, eumque intendere, non autem esse causam actus quâ mali, nec eum intendere, volumus dicere, quod Voluntas Dei intendens actum liberum ut sic, sive; intendens ut fiat actus liber, vel bonus vel malus, cum inclinatione in Bonum & aversione à Malo, non sit volitio quâ inclinaretur in actum Malum, & averfaretur actum Bonum; quæ est volitio chymerica.

463. Objicitur 4. Deum esse causam indifferentem non obstat, quominus dicatur causa actus mali. Vel enim est sermo de indifferentia in actu primo, & hanc habet etiam nostra voluntas, & tamen hoc non obstante dicitur causa actus Mali: vel est sermo de indifferentia in actu secundo, & hanc sicut non habet homo, ita nec habet Deus, quia uterque per eandem actionem influit, & est determinatus in actu secundo. Ergo nulla indifferentia obstat.

464. Confirmatur. Si esset aliqua Indifferentia in Deo quæ non esset in homine, esset hæc, quod Deus determinaretur ab homine, & non e contra; sed hæc non est. Nam Deum determinari ad operandum, sonat aliquam prioritatem ex parte determinantis: ergo homo operaretur prius quam Deus, quod est manifestè falsum: nam in nullo signo potest intelligi homo operans, quin in eodem signo intelligatur concurrere Deus.

Cardinalis de Lugo respondet, Deum ideo determinari, quia antecederet ad nostram operationem applicat suam Omnipotentiam per voluntatem quandam indifferentem, hoc est, per Decretum disjunctivum, quo vult fieri vel actum bonum, vel actum malum, & sic subordinare suum concursum nostræ voluntati, ita ut operante nostrâ Voluntate, eò ipso cooperetur Deus sine novâ Dei voluntate; sicut habitus Charitatis positus in nostra voluntate taliter subordinatur nostræ voluntati, ut operante voluntate cooperetur habitus, non pro aliquo posteriore, sed pro eodem signo. Neque ad hoc necesse est, quod Habitui videatur voluntatem operantem, & ideo velit cooperari: sed ex natura sua subordinatur Voluntati, ita ut voluntate operante operetur simul habitus. Quod ergo habitus ille habet per suam naturam, hoc habet potentia Dei per voluntatem indifferentem Dei, quâ applicatur & subordinatur nostro arbitrio: atque ideo si per impossibile Deus non videret actualem operationem nostri arbitrij, adhuc operaretur cum illo ex vi prioris illius voluntatis: visio enim nostræ operationis actualis per accidens se habet in Deo ad operandum. Ita Lugo.

465. Brevius tamen responderi potest, ideo Deum determinari ab homine, quia homo vitaliter influit in actum, & verè movetur ab objecto illius, eligitque inter illa, habens in sua potestate proxima actum oppositum: effectus autem tribuitur illi causæ tanquam determinanti, quæ vitaliter movetur ab objecto, & quæ ex-

peritur in se potestatem ad oppositum in actu diviso.

466. Objicitur 5. Qui vult aliquid disjunctivè, adhuc verè illud vult, & est causa illius: atqui ex concessis Deus suo decreto vult actum malum disjunctivè: ergo per disjunctivum hanc necdum Deus eximitur à ratione causæ simpliciter dictæ. Major probatur. Deus enim non licet mihi suadere Petro disjunctivè, ut comedat die jejuniij vel pisces vel carnes, etc. Principi ut gerat bellum justum vel injustum, nec Hebræo ut fiat vel Christianus vel Idololatra, quia sic suadendo adhuc diceret causam illius percati, ergo idem dicendum est de Decreto disjunctivo.

467. Confirmatur. Tunc solum volumus honestè aliquod disjunctum, quando quilibet pars disjuncti est honestior quam carentia utriusque: atqui in nostro casu altera pars disjuncti, nempe actus malus, non est honestior quam carentia utriusque, ut per se patet: ergo tale disjunctum non est honestè volubile.

62. Negando paritatem. Satis enim disjuncti tunc solum habet locum, quando utrumque membrum disjuncti potest omitti: non quando alterutrum est Necessarium, tunc se habent sicut contradictoria: ineptum autem esset alicui suadere, ut agat vel non agat, seu, ut verificet unum ex contradictoriis, quodcumque illud sit, ut per se patet. Quando jam ex duobus membris disjuncti unum est malum, & potest utrumque omitti, est manifestè inhonestum, suadere alicui ut alterutrum faciat, & sic se habent exempla in objectione allata. Quando verò Deus offert concursum indifferentem, alterutrum extremum est Necessarium, & Deus suadet bonum, & dissuadet malum; & ex altera parte interest Naturæ rationalis, habere hujusmodi concursum indifferentem, sine quo non potest operari laudabiliter: pertinet item ad Majestatem Dei, posse creaturam intellectualem obviare suis præceptis, adeoque constituere in illis circumstantijs, in quibus necesse est agere vel honestè vel inhonestè: ergo non est paritas cum exemplis in objectione allatis.

CONTROVERSIA VI.

Vnde desumenda sit differentia specifica peccatorum.

468. Non quarimus de differentia physica, sed secundum considerationem physicam, quo sensu in philosophia discipatur, & regulæ quaritur dignoscendi quamnam differant plura quam numero: hanc ergo considerationem philosophis relinquimus, & quarimus differentiam specificam sub consideratione morali, seu ad mores gubernandos pertinente. In quo puncto regulæ traduntur ab auctoribus.

Prima est: Differentiam hanc specificam desumendam esse ex diversa difformitate actus ad rectam rationem, & quorum malitia mutat prudentis iudicium. Ita in terminis Granadus *tr. 2. in 1. 2. d. 1. s. 1. n. 2.* Nec videtur hæc regula differre ab illa, quam alij tum hinc tum in philosophia tradunt, recurrentes ad iudicium prudentum, de differentia notabili.

469. Hæc tamen regula non aliter recipitur, quam quod in praxi rectè procedatur ab eo, qui se huiusmodi iudicio prudentum, de quo ipsi constat, accommodat, in ordine ad explicandam vel iudicandam differentiam peccatorum pro tribunali sacramenti Penitentia. De reliquo regula non est fundamentalis, qualis desideratur à Theologia Magistris, qui tanquam Prudentes consulunt, & sui diversi iudicii rationem reddere debent, non remittendo iterum ad alios Prudentes. Debent item inter partes litigantes de differentia specifica posse iudicium & sententiam ferre, pronuntiando pro vna contra aliam: ergo præter iudicium prudentum aliam regulam considerare debent Theologi.

470. Secunda Regula est, illa peccata differre specie, quæ diversis dictaminibus conscientia prohibentur. Ita videtur loqui Pallav. & ex parte P. Esparæ. Verissima quidem est hæc regula, sed non est ultimata quam quarimus, ut in simili diximus, agentes de Regula Moralitatis. Quæritur enim fundamentum illius diversi dictaminis, quod debet esse in objecto. Præterea aequè ignota est diversitas specifica dictaminum, atque est objectum, & ideo quaritur ulterius, in quo consistat diversitas specifica moralis dictaminum.

471. Tertia Regula est, diversitatem specificam desumendam esse ex diversitate præceptorum formaliter talium. Ita Vasq. Laym. Pallav. Verum hæc regula reipsa non differt à priorè, & ex iisdem capitibus non satisfacit, ut consideranti patet: præterquam, quod possit esse diversitas præceptorum circa idem objectum, & ex eodem fine, quo casu non erit duplex specie peccatorum transgressio præcepti.

472. Quarta Regula vult desumendam esse diversitatem specificam peccatorum à diversa oppositione cum virtutibus seu perfectionibus quibus privant. Ita Valentia, Becanus, Bonacina, alij. Verum, imprimis hæc Regula non declarat, quomodo eidem virtuti possint diversa specie peccata opponi, vnum per excessum, alterum per defectum, ut Liberalitati Avaritia & Prodigalitas. Deinde regula remittit ad aliquid aequè obsecrum, nempe ad diversitatem specificam Virtutum aut perfectionum, & restat reddenda regula cognoscendi, in quo consistat diversitas perfectionis quæ privat detractio, à perfectione quæ privat furtum, aut temerarium iudicium, aut vulneratio, aut rapina; nam hæc peccata opponuntur eidem virtuti, nempe Justitiæ Commutativæ. Cum hæc regula coincidit alia, recurrentes ad diversos

fines. Vno verbo, vnum *diversum*, non rectè explicatur per ordinem ad aliud *diversum*, nisi hoc ulterius explicetur; quod hæc regula non præstat; sicut nec illa quorundam, recurrentes ad diversam oppositionem cum summo bono, proprio, aut proximi, cuiusmodi diversitas non consistat præcisè in circumstantijs individuantes, ut numero, intensione, extensione quoad locum & tempus. Isti inquam explicant Diversitatem specificam per hoc, quod est: *non differre merè numero aut individualiter*: Affirmativum per Negativum oppositum.

473. Omnibus consideratis, mihi videtur hæc res declaranda ad eum fere modum, quo de Honestate & Inhonestate objectiva supra philosophati sumus. Itaque

474. DICO, Regulam universionalem diversitatis specificæ peccatorum, hanc esse. Illa omnia, & sola peccata specie differunt, in quorum vnoquoque specialis ratio illud prohibendi reperitur. Porro specialis ratio tunc adest in vnoquoque, quando in vnoquoque reperitur aliud prædicatum seu formalitas, (vndeunque proveniens, sive ex objecto materiali, sive ex motivo, sive ex fine extrinseco, sive ex motivo absterrente aut neglecto, sive ex modo tendendi, &c.) propter quam expedit actum prohiberi, etiam si fingamus, alterius prohibitionem non exstare, vel in eo esse dispensatum. Pro usu Regule

Advertendum, quod ad deprehendendam hanc specialem rationem prohibendi, instituenti sit comparatio duorum peccatorum inter se; & imprimis videndum, an statim ex terminis appareat quod vnum eorum sit gravius altero, vel an hoc sit obsecrum & dubium. Si apparet statim vnum esse gravius altero, v.g. furtum aureorum mille, est ex terminis gravius furto decem aureorum, adulterium est ex terminis gravius peccatum quam violatio jejuniij, &c. tunc comparandum est id quod est gravius cum minus gravi, & videndum, vtrum si id quod est gravius, fingatur, per dispensationem esse licitum factum, an inquam adhuc superesset ratio prudenter potens movere & defacto movens legislatorem, ad alterum minus grave adhuc prohibendum: si adest, different specie: si non adest, non different specie, ut in exemplis positis. Si furtum mille aureorum per dispensationem esset licitum, non superesset ratio prohibendi furtum decem aureorum, immò esset reipsa licitum, quia cui conceditur quod est plus, est hoc ipso concessum quod est minus, contentum in illo. Econtra etiam si fingamus adulterium esse per dispensationem licitum, adhuc esset ratio præcipiendi jejuniium, ob utilitatem illius ad reprimendam concupiscentiam, ad colendos sanctos, &c. Nec est opus comparare iterum minus grave cum majori, ex terminis enim constat, quod semper in magis gravi sit ratio prohibendi quæ non est in minus gravi. Quod si non apparet ex terminis excessus malitiæ, tunc vnumquodque cum altero reciprocè comparandum est,

dum est, fingendo esse per dispensationem licitum. v. g. simplex fornicatio & inebriatio sunt peccata specie diversa: quia si fingamus fornicationem per dispensationem licere, adhuc est ratio ob quam expedit prohiberi inebriationem, nam privatio usus rationis non facile reparabilis, est malum nullo modo contentum in malo fornicationis; & e contra, si fingatur licita inebriatio, adhuc expedit prohiberi fornicationem, quia malum incertitudinis prolis, ejusdem mala educationis, &c. est malum non contentum in malo inebriationis. Quod si denique in duorum comparatione, non potest clare deprehendi hujusmodi separabilis ratio prohibendi, tunc erit dubium an differant specie, & poterit utrumque oppositum esse probabile. Nunc ut usus Regulae magis appareat, adhuc pluribus exemplis eam applicabimus, & sic erit sufficienter probata regula, constabitque eam à regulis aliorum, paulò antè relatis, non differre, nisi quòd explicet illas. Itaque ex nostra Regula

475. Inferitur primò, non differre specie desiderium merum rei alienæ, & furtum reale: nam licet opponantur diversis præceptis, vnum præcepto decimo decalogi, alterum septimo, & tam naturali, quàm divino, & humano, quia tamen omnia hæc præcepta eundem finem habent, ut quisque tranquillè & securè rebus suis frui possit &c. ideo, si, non obstantibus incommodis quæ ex licito furto sequerentur, adhuc fingamus licitum esse furtum prout opponitur legi naturali, nulla remanet ratio prohibendi desiderium merè internum: ex hoc enim nullum incommodum timeri potest ultra illa, quæ ex licentia furti consequentur.

476. Inferitur 2. Furtum & Rapinam differre specie, quia in quovis invenitur ratio prohibendi adhuc permanens, etiam si alterum fingatur per dispensationem licere. Etiam si enim fingamus licere Rapinam, quam soli potentiores exercere possunt respectu debiliorum, adhuc furtum, hoc est clandestina attractatio, quæ etiam à debilioribus fieri potest, haberet in se rationem ut prohiberetur, propter incommoda præponderantia commodis, quæ ex illius licentia sequerentur. E contra etiam si furtum fingatur licitum, adhuc supersunt timenda specialia incommoda præponderantia, quæ ex licentia rapinæ timenda essent: & in hac diversitate & separabilitate incommodorum impediendum felicitatem humanam, fundantur illa diversa dictamina rationis, quæ pro regula diversitatis specificæ assignavit secunda sententia.

Inferitur 3. Habentem votum Castitatis, duplex specie peccatum committere fornicando, & triplex se polluendo. Nam etiam si fingamus votum esse dispensatum, ita ut non amplius obligetur virtute religionis, adhuc est prohibenda fornicatio & pollutio; & e contra etiam si fingamus licitam esse fornicationem & pollutionem, si tamen quis sponte se voto astrinxisset ad absti-

nendum, ex motivo religionis, adhuc esset inlicita violatio voti, quia ex terminis patet vota servanda esse, etiam facta in materia secundum se licita, ut patet in voto conjugum. Denique si fingamus pollutionem esse dispensativè licitam, adhuc prohibenda esset fornicatio, quia pollutio licita impediret quidem prolis generationem, sed non redderet prolem incertam & perversam educationem, sicut fornicatio.

477. Inferitur 4. Specie differre furtum, detractionem, homicidium, etiam si videantur eidem virtuti opponi. habet enim Justitia diversas perfectiones ex obligatione exercendas, quarum si una per dispensationem tolleretur, v. g. si læsio in bonis fortunæ licita fieret, adhuc esset ratio prohibendi detractionem, & servandi illam famam, quia incommoda quæ ex licita detractione nascerentur, non continentur in licentia furti, nec e contra; idem dic de bono corporis, comparatis cum bono famæ & fortunæ ut consideranti facile manifestum erit.

478. Inferitur 5. Omnes blasphemias, quantumvis contra diversa attributa divina, etiam cognita ut talia, esse ejusdem speciei. Ratio est, quia non potest fingi licita blasphemia contra ipsum attributum Dei, ita ut adhuc sit ratio prohibendi blasphemiam contra aliud attributum.

479. Inferitur 6. Specie differre pollutionem, sodomiam, & bestialitatem. Nam in singulis his speciebus est ratio prohibendi non contenta in ratione prohibendi cæteras, ob diversa damna quæ ex talium licentia nascerentur, & impedirent felicitatem humanam. Licentia pollutionis v. g. minueret affectum ad usum conjugalem, & impediret generationes, ipsasque generationes redderet proli nocivas. Sodomia, quæ suâ feditate naturalem ingerit horrorem, ideo non ita est secundum naturalem propensionem sicut pollutio, ideo ejus licentia non impediret quidem proli tantum detrimentum, sed à medio tolleretur verecundiam, & reverentiam, quæ inter homines ejusdem sexus est necessaria, ad quam conservandam meretur specialiter prohiberi, independentè à prohibitionem pollutionis nudæ. Bestialitas, quam adhuc magis abhorret natura, meretur iterum ex alio capite prohiberi, quia ejus licentia transformaret affectum humanum in bestialem, cum ingenti præjudicio illorum bonorum, quæ natura intendit per inclinationem naturalis inclinationis hominis erga hominem. Scio, quosdam RR. hanc triplicem speciem cum Card. Pallavicino non explicare aliter, quàm dicendo, ideo esse diversas species, quia ab omnibus communissimè apprehenduntur diversa scelerata, contenta in his peccatis, sed acquiescere non possum: nam vel apprehenduntur solum scelerata diversa physice, vel diversa Moraliter. Primum non sufficit, alioquin specie differrent bestialitates pro diversitate Bestiarum (quod hi ipsi negant) quia non minus specie differret equus à vacca, quàm ab homine. Secundum reddit pro-

natione, quod est in questione, vt hi ipsi RR. prius alijs obiecerunt. Dicamus ergo, quod illa diversa omnium apprehensio feratur in diversa huiusmodi præiudicia ab invicem separabilia, & ideo per diversas & ab invicem independentes prohibitiones erant cavenda.

480. Obijcies. Nostra Regula non potest applicari Odio Dei & Odio proximi, quæ sunt peccata specie diversa: nam licet fingi possit licentia habendi odium proximum, & tunc adhuc superesset ratio prohibendi odium Dei, non videtur tamen e contrario posse fingi licitum odium Dei, hoc enim idem esset ac fingere, quod Deo placeat odium sui, videtur autem impossibile fingi per hypothesein vitalem Deo placere odium sui, nam hocipso fingeretur Deo placere omnia, quæ quis ex odio Dei vellet facere, v. g. peccare: ergo fingeretur peccata placere Deo, sique iam fingerentur peccata non esse peccata, quia formalitè tollitur ratio peccati per hoc quod placeat Deo.

481. Respondeo, in Odio Dei comparato cum odio proximi, & quavis alia specie, regulam alter in æquivalenti applicari posse, fingendo per vitalem hypothesein, quod sit impossibile odium Dei, eo quod Deus illud non possit permittere, aut quod homo non possit in Deo apprehendere aliquid odio dignum, aut quod homo semper clarè perscipiat, se non posse quidquam mali inferre Deo &c. adeoque fingendo, etiam esse impossibilia illa mala ad quæ cavenda lex naturæ prohibet Odium Dei, adhuc remanent possibilia illa mala quæ sequerentur si liceret odisse proximum, & sic de alijs: ergo adhuc esset ratio prohibendi Odium proximi ad cavenda specialia mala, non contenta in malis illis, ad quæ cavenda prohibetur odium Dei, & quorum diversitas facilè apprehenditur & cognoscitur, quamvis explicari à quolibet non possit, quod in pluribus alijs contingit. Et hæc in hac obscura questione sufficiant, in qua libenter ab alio meliora edocebor.

CONTROVERSIA VII.

Vndenam desumenda sit Distinctio Numerica peccatorum.

482. Duplex est Radix, sive Fundamentum, de quo dubitatur, quandonam sufficiat ad diversificanda numero peccata, in ordine ad obligationem explicandi numerum in Confessione; quod addo, quia Theologus non debet multum sollicitus esse de resolvenda questione in alio sensu, qui videtur vel ad considerationem physicam pertinere, vel facere questionem de nomine. Vnde nulla mihi controversia erit cum P. Azorio & P. Suarez aliisque nonnullis, qui docent, quod qui vno impetu & designatione ac actu continuato occidit decem homines, debeat quidem numerum occisorum explicare in Con-

fessione, sed tamen non commiserit nisi vnum peccatum, quia non posset cum veritate dicere: *feci homicidium Decies*: sed bene: *occidi Decem*. Duplex, inquam, radix seu fundamentum est, vnde potest ejusmodi Multiplicatio Numerica desumi: Prima radix est, Multiplicatio Objecti, seclusa multiplicatione actus, vt in exemplo allato de homicidio. Secunda est Interruptio actus, stante unitate objecti. hæc autem Interruptio iterum tribus modis contingere potest. Primò, retractando Voluntatem peccaminosam, deinde iterum in eandem relabendo. Secundò, non quidem positivè retractando, sed tamen voluntariè desistendo ad tempus ab illa voluntate, applicando deliberatè animum ad alia. Tertiò, non quidem deliberatè desistendo, sed determinatione & avocatione ad alia objecta, à causis extrinsecis proveniente, v. g. per indeliberatam distractionem, per supervenientem somnum, aut ebrietatem.

483. Quaritur nunc primò, & circa primam radicem, an inde multiplicentur peccata in ordine ad confessionem, quidquid sit, an sit vna numero malitia propter unitatem actus. Negant aliqui: & imprimis Ledesma in *summa de Pœnit. lib. 1. c. 37.* docet, Vnicum Peccatum commissurum eum, qui vna deliberatione integro Mense vel Anno non recitaret Horas Canonicas. Zanardus, magis se explicans, 1. p. *Directorij de Sac. Pœnit. c. 18. §. quinto loco*; docet, eum, qui cum famina per totam noctem plures copulas habuit, non teneri exponere in Confessione, quot vicibus eam carnaliter cognoverit, si non fuit interruptum opus aut intentio, sed sufficere, si dicat: *Feci, quod potui*. Idipsum docent alij Summistæ apud P. Andreæ de Mendo *dissert. 2. q. vii. n. 3.*

484. Verùm, propter horum Autoritatem non est recedendum à communi Sententia, docente, Numerum esse explicandum, si quis vnà deliberatione & actu occidit plures homines, habet plures copulas, committit vno calore iræ plures Blasphemias, vnà detractioe detrahit pluribus. Pro qua sententia stat sensus Fidelium, & qui timorata conscientia sunt, solent se de Numero accusare, quantum recordantur. Ratio alia non redditur, nisi quod sicut in vno indivisibili actu, æquivalente tamen duobus specie distinctis, potest contineri duplex species peccati, ita in vno indivisibili actu, æquivalente pluribus Numero actibus, poterunt contineri plura peccata Numero distincta, in ordine ad obligationem confitendi.

485. Huic tamen doctrinæ obijcitur satis difficulter paritas desumpta ex læsione Bonorum Fortunæ. Nam in sententia negante, debere explicari circumstantias Aggravantes, qui furatur centum, non tenetur numerum hunc explicare, sed satisfaciet dicendo: *accepi Magnam Summam*: vnde subsumitur: atqui in tali summa non minus continentur plures Graves Quantitates &

F f 3

Læsiones,

Læsiones, quantum singulae sufficerent ad Mortale, quam in casibus allatis plura homicidia, copulae, &c. Ergo si in furto non sunt explicandae, nec erunt explicandae in casibus allatis.

486. P. Andreas Mendo videtur admittere omnimodam paritatem, & non minus esse exprimendam quantitatem laesionis in Bonis Fortunae, quam numerum Occisorum, Blasphemiarum, Copularum &c. Verum, contraria sententia est communis apud eos, qui negant esse explicandas circumstantias Aggravantes. Itaque

487. Communis responsio est, assignans hanc disparitatem, quod singuli Aurei de se sint indifferentes, ut vel constituent objectum totale furti seorsim ablati, vel parziale, si per actionem furis jungantur. Verum nemo non videt, posse hoc ipsum de occisione plurium dici. Nam occisio unus est indifferens ut jungatur cum occisione alterius per actionem occisoris. Quapropter aliqui Recentiores melius exprimunt disparitatem, dicendo, quod bona fortuna semper sint capacia augmenti, & eodem modo damna eorundem, & quidem in eodem genere: Econtra conservatio vitae, in suo genere est summum bonum, & consequenter privatio vitae est summum malum in suo genere, & ideo continebit rationem malitiae & injuriae totalem, respectu ejusdem subjecti indivisibilis, etsi posset constituere tanquam pars integram cladem hominum.

488. Mihi videtur paulo aliter declaranda disparitas, eaque petenda ex Natura Objectorum. Aliqua enim sunt, quae ita sunt capacia multiplicationis, ut eorum multiplicatio seu augmentum, sit vel à Natura, vel ab hominum usu, aut naturali impulsu, ordinatum tanquam Medium ad alium finem melius obtinendum: Alia vero non item; quorum multiplicatio est prorsus per accidens; & ideo non dicuntur proprie *Recipere Augmentum*, sed puram multiplicationem, quia non sunt communiter ordinata ad unum. Prioris generis sunt Bona fortuna, quae recipiunt aestimationem, majorem & minorem in ordine ad illum finem, ad quem melius obtinendum est instituta rerum aestimatio, functio, & commutatio. Ejusdem generis sunt v. g. oscula & tactus impudici, qui ex communi consuetudine, & naturali propensione, solent magis minusque multiplicari in ordine ad obtinendam copulam, quae habet rationem finis. Item multiplicatio percussorum ordinari solitarum ad augendum dolorem in eodem supposito: item pluralitas horarum Canonicarum praescriptarum pro uno die. Et horum multiplicationem non est necesse explicare, si fiant una animi deliberatione. Posterioris generis sunt Bona Famae, corporis, & vitae; item plures copulae, plures blasphemiae: quapropter, qui una detractioe pluribus graviter detraxerit, vel uni apud plures, item qui plures blasphemias uno impetu effuderit, plures occiderit, mutilaverit &c. tenetur

Numerum explicare, quantum illi confiteretur, ita tamen ut Unitatem physicam actus etiam exponat, alioquin non satis exponeret individuationem actus. Sicut enim, qui decem vicibus acciperet summam gravem, quae omnes simul facerent centum florenos, non satis explicaret individuationem actuum, & multiplicationem, dicendo precise: furatus sum centum florenos, sed deberet dicere: se accepisse decem actibus, & Semper Summam Gravem, & econtra, si uno actu centum acciperet, non satis explicaret, dicendo, se gravem summam accepisse (posset enim accepisse per plures veniales ablationes) sed deberet dicere: se una vice accepisse summam gravem; ita qui una actione tres occideret destitutus, non videbitur satis exposuisse summam peccatum individuale, dicendo; occidi tres: sed deberet dicere: uno actu occidi tres destitutos: alioquin Confessarius formabit iudicium de tribus diversis actionibus, quia communiter solent esse disparata. Quod si praxis seu Penitentium, seu Confessariorum alia est, illa defendi potest probabilitate contrariae sententiae: spectata tamen ratione, autoritate, & consequentia doctrinae, videtur dicendum ut diximus: & in re ipsa ita sentit P. Andreas Mendo, & plures apud ipsum. Et haec circa primam Radicem. Circa secundam Radicem,

489. Quaritur nunc 2. Vtrum retractatio prioris actus semper sufficienter interrumpit actiones, ut multiplicentur peccata. Regulariter sufficienter interrumpi. Ratio est, quia hujusmodi retractatio facit, ut prior voluntas nec formaliter, nec virtualiter, nec moraliter permaneat & influat in actum subsequenter, sed nova voluntate opus sit.

Dixi regulariter. Si enim revocatio sit tacite conditionata tantum, & non absoluta, & interruptio brevis, qualis etiam in alijs actionibus moraliter continuis solet intervenire, erit moraliter una continua actio. v. g. si quis ludat ludo prohibito, vel legat librum prohibitum, & jam volens finire, invitatur iterum à socio ad pergerendum, si pergat, & interruptio non fuit major, quam soleat quandoque hujusmodi lusus aut lectio per confabulationem, aut haustum interrumpi, cum vnicuique numero peccatum, & satis erit dicere: legi semel librum prohibitum. Ita censent Layman, Lessius, Filiucius, Lugo, afferens aliud exemplum: Si quem pugnus cederet, & à pulsando cessares nonnihil, animo non amplius percutiendi, pulsatus tamen verbis contumeliosis de novo lacesseret, & tu pariter ad pulsandum redires, satisfaceres dicendo: te aliquem semel pugnus excepisse. Colligit hoc Lugo ex simili: si quis die jejuniij sumptu canam statueret non amplius comedere, sed praeter expectationem inferretur cibus valde gratus, comedendo denuo, non censeretur bis in die comedisse, sed canam continuasse, quia voluntas finiendi fuit tacite conditionata; nisi novus cibus superveniat.

490. Quæritur 3. Quanta debeat esse interruptio per voluntariam animi ad aliud obiectum conversionem, sine revocatione prioris actus. R. Hoc desumendum esse à communi modo operandi hominum, secundum diversitatem actuum, quarum aliqua patiuntur maiorem interruptionem physicam, alia minorem, ut tamen adhuc moraliter censeantur esse continuæ: v.g. quando inter Missarum solemniam fit Concio etiam per horam, & ibi Officialis attendit, immò etiam obdormiscit, adhuc censetur actio continuari moraliter: e contra, si quis die jejuniij, postquam pro cana tantum sumpsit, quantum sufficit, si inquam, tunc avocatus aliò per horam aut mediam interrumpet comestionem, non posset, salvo jejuniò ad comedendum redire; bene tamen, si avocatus aliquantisper cum alio loqueretur, aut litteras legeret, ut observat Card. de Lugo: d. 16. de Pœnit. s. 14. n. 142. nam

tanta interruptio solet etiam fieri, quando cibi tardius inferuntur vnus post alium. Ad huiusmodi exemplorum normam de pluribus alijs iudicandum est, ut in exemplo communi, quando quis animo occidendi alium domo egreditur, arma comparat, inimicum per aliquot dies quaerit, si interea aliquoties dormiat, comedat, litteras scribat &c. censetur vnum peccatum continuatum commisisse, & satisfaciet dicendo: se occidisse hominem. E contra, si hodie statuat occidere inimicum post mensem, & interea nunquam aut raro cogitans, nec ad hunc finem media comparans, si post mensem occidat, non vnum sed duo peccata commisisse censetur, vnum purè internum, alterum exterius consummatum. Et hæc sufficiant de hac questione, in qua communis hominum sensus & vltus plus valere debet, quam scrupulosa consideratio scholastica.

CAPUT II.

DE PECCATO HABITUALI.

CONTROVERSIA I.

In quonam consistat ratio Peccati Habitualis, remanentis post transactum Peccatum Actuale.

§. PRIMVS.

Referuntur Tres Sententiæ.

491. Prima tribuitur Gregorio Ariminensi, quod Macula Habitualis consistat in Habitu vitioso, relicto ex peccato præterito.

Dicendum tamen est, peccatum Habituale esse realiter distinctum ab Habitu Vitioso. Probatur 1. Habitus vitiosus relicto ab actu præterito, potest manere in homine iustificato, & liberato à peccato habituali: ergo potest vnum ab altero separari: sed quæ possunt separari sunt realiter distincta. Ergo.

492. Respondebis, Iustificationem non fieri sine actu retractionis, & per hunc actum destrui habitum, & peccatum habituale. Sed contra primò. Posset Iustificatio fieri divinitus absque illo actu retractionis, ut dicitur in Tract. de Pœnit. atqui tunc non destrueretur habitus vitiosus, & tamen destrueretur peccatum Habituale. Contra 2. Quando homo retractat peccatum per actum attritionis, vel destruitur habitus vitiosus vel non destruitur. Si primum: ergo per solam attritionem homo iustificaretur,

quia destrueretur peccatum habituale, quod est erroneum. Si secundum: ergo homo non iustificabitur per Sacramentum Pœnitentiæ cum sola Attritione; quia tunc non destrueretur habitus: nisi velis fingere miracula inaudita, & incredibilia, nempe, quod Deus destrueret habitum vitiosum sine omni actu contrario.

493. Probatur Conclusio 2. Si Deus suspenderet omnem concursum ad productionem habitus vitiosi, adhuc daretur peccatum Habituale, remanens ex peccato præcedente, neque enim hæc suspensio concursus esset condonatio culpæ commissæ, quod iterum sine fundamento fingeretur.

Secunda Sententia tribuitur Scoto, Peccatum Habituale consistere in deputatione seu ordinatione divina libera peccatoris ad pœnam propter culpam præteritam.

Dicendum tamen est, neque in hac deputatione consistere peccatum Habituale.

494. Probat aliqui cum Vasquez hoc modo. Multi prædestinati peccant quandoque mortaliter,